

Ανοιχτή επιστολή

Προς τον Υπουργό ΠΑΙ.Θ.Α.

Κοινοποίηση:

Πρόεδρο της Δημοκρατίας
Πρωθυπουργό της Ελλάδας
Πρόεδρο της Βουλής
Μέλη της Επιτροπής Μορφωτικών Υποθέσεων της Βουλής
Ακαδημία Αθηνών
Πρόεδρο της ΕΘ.Α.Α.Ε
Πρύτανη του Δ.Π.Θ.
Αντιπρυτάνεις του Δ.Π.Θ.
Συμβούλιο Διοίκησης του Δ.Π.Θ.
Σύνοδο Πρυτάνεων
Σύγκλητο του Δ.Π.Θ.
Μέλη Δ.Ε.Π. του Δ.Π.Θ.
Μέλη Δ.Ε.Π. λοιπών Φιλολογικών Τμημάτων
Αρχηγούς κομμάτων της Αντιπολίτευσης
Διοικήσεις των κοινοβουλευτικών ομάδων

Κύριε Υπουργέ,

Πρόσφατα μας γνωστοποιήθηκε ότι το Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. σε συνεργασία με τη Διοίκηση του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης έχουν αποφασίσει τη συγχώνευση του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δ.Π.Θ. με τα άλλα δύο Τμήματα της Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών, δηλαδή το Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας και το Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξινίων Χωρών και την ίδρυση μονοτμηματικής Σχολής. Πρόκειται για ουσιαστική κατάργηση του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας, το οποίο εδώ και τρεις δεκαετίες εκπαιδεύει τους φοιτητές/τις φοιτήτριές του στον έλληνα λόγο, λόγο που διδάσκουν με τη σειρά τους οι απόφοιτοί του (μεταξύ άλλων και) στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Ενός Τμήματος, το οποίο, παρά τη διαχρονική του παραμέληση από τις εκάστοτε διοικήσεις του Πανεπιστημίου, έχει καταφέρει να δώσει το επιστημονικό του στίγμα διεθνώς. Διαθέτει τρία επιτυχημένα και προσοδοφόρα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, τα δύο εκ των οποίων είναι διδρυματικά, ενώ έχει πολλά χρηματοδοτούμενα ερευνητικά προγράμματα, που αποφέρουν κέρδη στο Ίδρυμα. Αυτή τη στιγμή αριθμεί 90 ενεργούς υποψήφιους διδάκτορες, 13 μεταδιδακτορικούς ερευνητές, 318 ενεργούς μεταπτυχιακούς φοιτητές, ενώ για το ακαδημαϊκό έτος 2022-2023 έχει να παρουσιάσει έναν πλούσιο απολογισμό δράσεων.

Σύμφωνα με τον ν. 4957/2022 άρ. 20 παρ. 2, προβλέπεται ότι «**κατ' εξαίρεση**, είναι δυνατή η ίδρυση και λειτουργία μονοτμηματικής Σχολής, εφόσον **κρίνεται αναγκαίο** για την ανάπτυξη και καλλιέργεια της επιστήμης που θεραπεύει».

Αυτός ο αναγκαίος λόγος ουδόλως συντρέχει στην προκειμένη περίπτωση, ώστε να δικαιολογήσει τη συγχώνευση του γνωστικού αντικείμενου της ελληνικής φιλολογίας (με ειδικεύσεις: Κλασική Φιλολογία, Βυζαντινή και Νεοελληνική Φιλολογία, Γλωσσολογία) με τα γνωστικά αντικείμενα της ιστορίας, της εθνολογίας, της ανθρωπολογίας και των γλωσσών, της

φιλολογίας και του πολιτισμού παρευξινίων χωρών. Οι επιστήμες των υφισταμένων τριών Τμημάτων είναι απολύτως διακριτές, παρά τον όποιο διάλογο μεταξύ τους σε διεπιστημονικό επίπεδο, γεγονός που αποδεικνύεται περίτρανα από την, αντίστοιχη με του δικού μας Τμήματος, συγκρότηση όλων των Τμημάτων Φιλολογίας της χώρας με τις ειδικεύσεις της Κλασικής, της Βυζαντινής/Μεσαιωνικής και της Νεοελληνικής Φιλολογίας, καθώς και της Γλωσσολογίας. Αντίθετα, παραμένει άγνωστη η επιστήμη την οποία θα θεραπεύει η μονοτμηματική Σχολή που σχεδιάζεται να ιδρυθεί.

Η συγχώνευση δεν αιτιολογείται από κανέναν επιστημονικό λόγο. Αν συνενώσει κανείς σε ένα Τμήμα (ή, ακόμη χειρότερα, σε ένα Πρόγραμμα Σπουδών) ιστορικούς, εθνολόγους, οθωμανολόγους, αρχαιολόγους, σλαβολόγους, φυσικούς ανθρωπολόγους, ελληνιστές φιλόλογους κ.λπ., το υβρίδιο που θα προκύψει θα είναι θνησιγενές. Ο συντάκτης του ν. 4957/2022 ορθά διατυπώνει ότι «το Τμήμα αποτελεί τη θεμελιώδη ακαδημαϊκή μονάδα του Ιδρύματος και έχει ως στόχο την προαγωγή ενός συγκεκριμένου πεδίου της επιστήμης, της τεχνολογίας, των γραμμάτων και των τεχνών μέσω της εκπαίδευσης και της έρευνας.» (ν. 4957/2022 άρ. 20 παρ. 3). Ένα Τμήμα Ελληνικής Φιλο-λογίας έχει πολύ συγκεκριμένο επιστημονικό αντικείμενο: την προαγωγή της μελέτης του ελληνικού λόγου και της ελληνικής λογοτεχνίας στη διαχρονία τους. Και ο λόγος, αυτός που μας καθιστά ανθρώπους, είναι η γλώσσα, η λογική, ο λογισμός. Χωρίς την καλλιέργεια του λόγου δεν θα μπορούσε η χώρα να παραγάγει επιστήμονες.

Σε ερώτησή μας προς τον κ. Πρύτανη του Δ.Π.Θ. για τους λόγους της συγχώνευσης, λάβαμε την απάντηση ότι τα άλλα δύο Τμήματα της υφιστάμενης Σχολής μας έχουν τα τελευταία χρόνια ελάχιστους εισαχθέντες. Όταν του επισημάναμε ότι το Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας έχει φέτος (Σεπτέμβριο 2023) 127 εισαχθέντες, μας είπε, μεταξύ άλλων, ότι από τον επόμενο χρόνο αναμένεται μείωση και του δικού μας αριθμού εισαχθέντων, διότι τα Φιλολογικά Τμήματα των κεντρικών Πανεπιστημίων θα κατεβάσουν τον συντελεστή της Ε.Β.Ε., καθώς δεν καλύφθηκε μεγάλο μέρος των θέσεων τους. Αυτή η εικασία, πάνω στην οποία, ούτως ή άλλως, δεν μπορεί να εδράζεται μια τόσο δραστική παρέμβαση στο Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δ.Π.Θ., δεν επιβεβαιώνεται από τα πράγματα (τους συντελεστές Ε.Β.Ε. που ανακοινώθηκαν για το 2024). Αλλά επισημαίνουμε, επίσης, ότι είναι στην ευχέρεια του Υπουργείου να μην αφήσει ανεξέλεγκτα περιθώρια στα κεντρικά Πανεπιστήμια να απορροφήσουν όλους τους υποψηφίους εις βάρος της περιφέρειας, αλλά και να καταλείψει τις διαθέσιμες θέσεις στα ομόλογα Τμήματα με γνώμονα το εθνικό συμφέρον (δηλ. την τόνωση της επαρχίας και δη της μεθορίου).

Ας μιλήσουμε με αριθμούς:

Από τα επτά Φιλολογικά Τμήματα της χώρας, αυτό του Δ.Π.Θ. έρχεται τρίτο σε αριθμό εισαχθέντων φοιτητών το 2023, μετά τα αντίστοιχα Τμήματα του Ε.Κ.Π.Α. και της Πάτρας:

Τμ. Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.	282	(κενές θέσεις: 18 = 6%)
Τμ. Φιλολογίας Πατρών	157	(κενές θέσεις: 0)
Τμ. Ελλ. Φιλολογίας Δ.Π.Θ.:	127	(κενές θέσεις: 82 = 39,42%)
Τμ. Φιλολογίας Καλαμάτας:	111	(κενές θέσεις: 36 = 24,49%)
Τμ. Φιλολογίας Ιωαννίνων:	109	(κενές θέσεις: 127 = 53,81%)
Τμ. Φιλολογίας Α.Π.Θ.:	98	(κενές θέσεις: 92 = 48,42%)
Τμ. Φιλολογίας Ρεθύμνου:	73	(κενές θέσεις: 120 = 62,18%)

Σύμφωνα μάλιστα με τα στοιχεία των ακαδ. ετών 2021-22 και 2022-23, ένα ποσοστό 25% των εισαγομένων στο Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δ.Π.Θ. είχαν το Τμήμα αυτό ως πρώτη προτίμησή τους, εκ των οποίων οι περισσότεροι με καταγωγή από την Κεντρική Μακεδονία.

Συνεπώς, δεν στοιχειοθετείται ούτε με κριτήριο τον αριθμό των εισαχθέντων η απαιτούμενη από τον νόμο **αναγκαιότητα** της συγχώνευσης. Παραμένει για εμάς αδικαιολόγητο το ότι οι προσπάθειες της Κυβέρνησης για συγχώνευση Τμημάτων ξεκινούν από ένα Τμήμα που βρίσκεται τόσο ψηλά στη συγκριτική κατάταξη, και ακόμη πιο πολύ μας προβληματίζει η σύμφωνη γνώμη της Διοίκησης του Δ.Π.Θ.

Επιπλέον, επισημαίνουμε με έμφαση ότι **δεν ζητήθηκε** από τη Σύγκλητο του Δ.Π.Θ. η εισήγηση του αρμόδιου οργάνου των ακαδημαϊκών μονάδων (Τμημάτων), στις οποίες αφορά η συγχώνευση (όπως προβλέπεται από τον ν. 4957/2022 άρ. 21 παρ. 3), αλλά ούτε και η γνώμη της Συγκλήτου του Δ.Π.Θ. από τον Υπουργό, που **απαιτείται να προηγείται** (βλ. ν. 4957/2022 άρ. 21 παρ. 1). Στην ίδια μάλιστα παράγραφο (άρ. 21 παρ. 1) προβλέπεται να δίδεται από τον Υπουργό στη Σύγκλητο παράταση 30 ημερών για την υποβολή διευκρινιστικών ερωτημάτων (από τη Σύγκλητο). Εμείς ως Τμήμα έχουμε βασικά ερωτήματα σχετικά με τη ρύθμιση θεμάτων για την εισαγωγή υποψηφίων μέσω μηχανογραφικού και με τη γενικότερη ακαδημαϊκή και επιστημονική φυσιογνωμία της σχεδιαζόμενης μονοτμηματικής Σχολής και, επίσης, με τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων της.

Ακόμη, σύμφωνα με το άρθρο 74 του ίδιου νόμου («Θέματα οργάνωσης και λειτουργίας προγραμμάτων σπουδών πρώτου κύκλου»), απαιτούνται μελέτη βιωσιμότητας και μελέτη σκοπιμότητας για την ίδρυση μονοτμηματικής Σχολής. Όλα τα παραπάνω «βήματα» οφείλουν να πραγματοποιηθούν **πριν** από την κατάθεση οποιουδήποτε σχετικού Προεδρικού Διατάγματος για συγχώνευση Τμημάτων.

Κανένα κράτος δεν καταργεί ένα επιτυχημένο Τμήμα, στο οποίο διδάσκεται η **εθνική γλώσσα και γραμματεία**, αντικείμενα που αποτελούν το θεμέλιο της παιδείας και, συν τοις άλλοις, εξετάζονται πάντοτε, σε όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα του κόσμου, για την εισαγωγή των φοιτητών στα Πανεπιστήμια. Κάποιοι είναι της άποψης ότι, αφού οι ελληνικές σπουδές είναι σε κάμψη σε όλο τον κόσμο, άρα καλώς πράττουν και τις συρρικνώνουν. Ωστόσο, οι ελληνικές σπουδές σε οποιαδήποτε άλλη χώρα αποτελούν σπουδές ξένης φιλολογίας (όσο και αν ειδικά η αρχαία ελληνική γραμματεία αποτελεί τη βάση του ευρωπαϊκού πολιτισμού). Αντίθετα, στην πατρίδα μας η ελληνική είναι η **εθνική** μας γλώσσα, η οποία είναι αδιαίρετη, και είναι αυτή που έδωσε στην Ελλάδα τα δύο και μοναδικά Nobel. Άρα δεν μπορούμε να ακολουθήσουμε τις πολιτικές άλλων χωρών σε αυτό το θέμα.

Θα ήταν πιο λογικό, οι υπεύθυνοι για την εκπαιδευτική πολιτική στην Ελλάδα να ερευνήσουν τα αληθινά αίτια της συρρίκνωσης του αριθμού των υποψηφίων για τις Ανθρωπιστικές Σπουδές, και να προτείνουν πραγματικά εποικοδομητικές και εθνικά επωφελείς λύσεις για τη θεραπεία του προβλήματος.

Το Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας εδρεύει στο ακρότατο όριο της ελληνικής επικράτειας. Οι άνθρωποί του, διδάσκοντες, διδασκόμενοι, επιστημονικοί συνεργάτες και διοικητικό προσωπικό, που το υπηρετούμε εδώ και 28 χρόνια με αφοσίωση και αγάπη και με αδιάλειπτη μέριμνα, και με προσωπικό κόστος πολλές φορές, το έχουμε αναδείξει σε φάρο παιδείας και λογιοσύνης στη Θράκη, όπως πολλάκις και ποικιλοτρόπως αναγνωρίζεται, και μάλιστα από την τοπική κοινωνία. Δεν είναι λογικό ένα πανεπιστημιακό Τμήμα που λειτουργεί σωστά, παρά τις ποικίλες δυσμενείς συνθήκες (όπως η εγκατάσταση σε ανθυγιεινά προκάτ ή η υποστελέχωση), να καταστραφεί με πρόφαση τη μείωση του αριθμού των εισαχθέντων σε άλλα Τμήματα της ίδιας Σχολής και με αντάλλαγμα την απορρόφηση των Τμημάτων του ΔΙ.ΠΑ.Ε. από το Δ.Π.Θ. και την ίδρυση δύο νέων Τμημάτων σε αυτό.

Κύριε Υπουργέ,

Σύσσωμοι σας ζητούμε το Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας να παραμείνει ως έχει και η σχεδιαζόμενη νέα Σχολή να το περιέχει αυτόνομο και να μην είναι μονομηματική. Όσοι σας εισηγήθηκαν την ιδέα να εξαφανιστεί ένα **άριστο** (όπως προκύπτει από τις Πιστοποιήσεις) Πανεπιστημιακό Τμήμα, ας αναλογιστούν την εθνική ευθύνη τους. Η Ελληνική Πολιτεία ας μη θυσιάσει το Τμήμα μας, λησμονώντας τη ρήση του Δημοσθένη: *διόπερ πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάττειν τὰ γὰθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι* (Δημοσθ. Ὀλυνθ. Α, 1.23).

Με τιμή,

Ο Πρόεδρος του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δ.Π.Θ.

και τα μέλη της Γενικής Συνέλευσης

Την υποστήριξή τους προς το Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δ.Π.Θ. έχουν εκφράσει με μήνυμά τους τα υπόλοιπα Φιλολογικά Τμήματα της χώρας, η Ελληνική Επιτροπή Βυζαντινών Σπουδών, η Γερμανική Εταιρεία για την Προώθηση Βυζαντινών Σπουδών (Deutsche Arbeitsgemeinschaft zur Förderung Byzantinischer Studien), αλλά και διεθνείς φιλολογικές ενώσεις, όπως η Fédération internationale des associations d'études classiques (F.I.E.C), των οποίων αναμένουμε τα σχετικά ψηφίσματα.

Συνημμένα:

1. Ο κατάλογος με τις 3.200 υπογραφές, όσων προσυπέγραψαν μέχρι στιγμής το Ψήφισμα Διαμαρτυρίας του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας (σε διάστημα ενός μηνός).
2. Η εγκεκριμένη από τη Συνέλευση του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας (με τη με αριθμ. πρωτ. ΔΠΘ/ΕΦ/39706/1999/15-03-2022 απόφασή της) εισήγηση της τότε Προέδρου του Τμήματος, Καθηγήτριας κ. Μαρίας Τζιάτζη, στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής αναδιάρθρωσης του Δ.Π.Θ., υπέρ της διατήρησης του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας, η οποία υποβλήθηκε στη Σύγκλητο και στον Πρύτανη του Δ.Π.Θ. κατόπιν δικής τους πρόσκλησης προς τα Τμήματα του Πανεπιστημίου.